

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET HELYE, SZEREPE A VÉDELMI IGAZGATÁS RENDSZERÉBEN

II. RÉSZ

The place and role of the Prison Service in the system of defense administration *Part II.*

A tanulmányom első részében tárgyaltak megfelelő alapot biztosítanak az e részben vizsgálni kívánt fő témakör bemutatásához, amely a büntetés-végrehajtási szervezet védelmi tevékenységének egyes elemeit foglalja magába. Ebben a tárgykörben vizsgálat alá vonom többek között a védelmi szakterület büntetés-végrehajtási szervezetben való elhelyezkedését a központi irányítástól a bv. szervek szintjéig, a védelmi igazgatás rendszerével fennálló és további lehetséges kapcsolódási területeket, valamint a védelmi felkészülési és tervezési feladatokat, ennek keretében részletezve a honvédelemmel és katasztrófavédelemmel összefüggő felkészülési és tervezési feladatokat. Kifejtem a közreműködési lehetőségeket a különleges jogrendi, valamint az azt megelőző helyzetek kezelése során történő feladatellátásban, továbbá vizsgálom a fogvatartottak személyes honvédelmi kötelezettségeinek kérdéseit, lehetőségeit. A védelmi feladatok ellátásának további elősegítése érdekében javaslatokat fogalmazok meg.

Kulcsszavak: bv. szervezet, védelmi tevékenység, honvédelem, védelmi igazgatás, katasztrófavédelem, együttműködés

What has been discussed in the first part of my study provides a good basis for presenting the main topic to be examined in this part, which includes some elements of the defense activity of a Prison Service. I examine, among other things, the location of the defense area of activity in a penitentiary organization from the central management area to the individual prison units, the existing and other possible areas of connection with the defense administration system, as well as defense preparedness and planning tasks, including the preparation and planning tasks related to national defense and disaster management. I elaborate on the possibilities of co-operation in the performance of tasks during the management of special legal order and the situations preceding it, and I also examine the issues and possibilities of the personal defense obligations of prisoners. I make proposals to further facilitate the performance of security tasks.

Keywords: Prison Service, defense activity, national defense, defense administration, disaster management, cooperation

A büntetés-végrehajtási szervezet védelmi tevékenysége

A tanulmányom második részében elsőként a védelmi szakterület büntetés-végrehajtási szervezetben (a továbbiakban: bv. szervezet) való elhelyezkedése kerül bemutatásra. A következő alfejezet a bv. szervezet védelmi igazgatás rendszerével fennálló és további lehetséges kapcsolódási pontjait, a felkészülési és tervezési feladatokat ismerteti, végül pedig a közreműködési lehetőségek vizsgálata kerül a középpontba.

A védelmi szakterület bv. szervezetben való elhelyezkedése, a központi irányítástól a bv. szervek szintjéig

Úgy gondolom, hogy a fő témakör kifejtésének elején célszerű a bv. szervezet védelmi szakterületét a szervezeti struktúrában való elhelyezkedése szempontjából a teljes vertikumban, tehát a bv. szervezeten belüli központi irányítástól egészen a bv. szervekig terjedően bemutatni.

A bv. szervezetre vonatkozóan a védelmi szakterület központi irányítása a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BvOP) szervezetében valósul meg. A bv. szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Bv. Sztv.) 5. § e) pontja alapján a BvOP végzi a honvédelemmel, a polgári és katasztrófavédelmi tevékenységgel kapcsolatos központi feladatokat. Ennek megvalósulása érdekében, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2016. (IV. 15.) BvOP utasításban (a továbbiakban: BvOP SZMSZ) rögzítettek szerint az országos parancsnok irányítja a honvédelmi, katasztrófavédelmi tevékenységgel összefüggő ágazati feladatokat, valamint azok tervezését, szervezését, továbbá gondoskodik a bv. szervezet polgári védelmi felkészítéséről.

Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a hatáskörébe utalt szolgálati feladatok végrehajtását, így többek között a védelmi feladatokkal kapcsolatos tevékenységet is, továbbá vezeti a bv. szervek katasztrófavédelmi, valamint a terrorizmus elleni feladatainak koordinálása érdekében létrehozott Operatív Csoportot.¹ Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének szakmai irányítása alatt álló szolgálatok és főosztályok közül – szervezeti tagozódás szerint – a Biztonsági Szolgálaton belül működő Ügyleti és Védelmi Osztály (a továbbiakban: ÜVO) tevékenységei között találjuk meg a védelmi szakfeladatok központi ellátását, valamint a szakirányítási tevékenységet. Így elmondható, hogy az ügyleti és a védelmi tevékenység központi szinten a Biztonsági Szolgálaton belül egy önálló, osztályszintű szervezeti egységben valósul meg. Az alábbi ábra mutatja be

¹ BvOP SZMSZ 11. b)-c) pont

a központi védelmi szakfeladatokat és szakirányítási tevékenységet ellátó szervezeti egység, az ÜVO szervezeti hierarchiában történő elhelyezkedését.

1. ábra: A BvOP organogram részlete, az Ügyeleti és Védelmi Osztály elhelyezkedésére fókuszálva²

Véleményem szerint a védelmi szakfeladatokat ellátó szervezeti egység elhelyezése központi szinten a Biztonsági Szolgálaton belül indokolt és célszerű. Ezzel kapcsolatos álláspontom, hogy a bv. szervezet speciális feladat- és hatásköréből adódóan, a – bv. szervek és a büntetés-végrehajtás rendjének, valamint a fogvatartás biztonságának szavatolásával kapcsolatos – biztonsági szakfeladatokkal (mint alapfeladattal) összefüggő szakirányítási feladatok végrehajtására hivatott Biztonsági Szolgálat tevékenységével szoros összhangban és a biztonsági szempontokra való figyelemmel hajtható végre a védelmi szaktevékenység. Megjegyzendő, hogy ennek az összhangnak szükségképpen a bv. szervek védelmi tevékenysége során is érvényesülnie kell.

Az ÜVO személyi állományát egy fő osztályvezető, egy fő kiemelt (védelmi) főreferens, valamint 10 fő főügyeletes alkotja. Az osztályvezető hivatali munkarendben, a kiemelt (védelmi) főreferens vezényléses, míg a 10 fő főügyeletes 24/72 órás váltásos szolgálati időrendszerben látja el feladatát.

2 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/szervezeti-szemelyzeti-adatok>
Letöltés ideje: 2020. 01. 11. (szerkesztve)

Az ÜVO feladatai többek között a következők:

- A BvOP főigyeleti tevékenységét szervezi és folyamatosan biztosítja.
- Indokolt esetben a rendkívüli vagy egyéb jelentésköteles eseménnyel összefüggésben további jelentéseket, adatszolgáltatásokat kér, valamint azok felszámolásával, kivizsgálásával kapcsolatosan szakmai iránymutatást ad. A beérkező jelentéseket, adatszolgáltatásokat dokumentálja, értékeli, elemzi, továbbá az egyes eseményekről nyilvántartásokat vezet.
- Végrehajtja a személyi állomány értesítésével, készenlétbe helyezésével kapcsolatosan, valamint a különleges jogrend kihirdetése esetén rá háruló feladatokat.
- A különleges jogrendre vonatkozó személyi, anyagi-technikai és egészségügyi ellátás megszervezése, biztosítása érdekében együttműködik a BvOP szakterületeivel.
- Elkészíti, és szükségszerűen aktualizálja a rendkívüli esemény megelőzése, megszakítása, felszámolása érdekében a szolgálati feladatok erő-eszköz szükségletének biztosítására, a különleges jogrend bevezetésére, a készenlétbe helyezésre, a katasztrófavédelmi, valamint a nukleárisbaleset-elhárítási intézkedések megtételére, végrehajtására és továbbítására szolgáló felkészülési okmányokat.
- Kapcsolatot tart a BvOP szervezeti egységeivel, a bv. szervek, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek és a Magyar Honvédség ügyleteivel, a BM kijelölt szervezeti egységével, valamint a védelmi igazgatásban részt vevő szervek azonos feladatot ellátó szervezeti egységeivel.
- Végzi a bv. szervezet központi honvédelmi, polgári védelmi és katasztrófavédelmi feladatait, koordinálja a személyi biztosítással, egyéni és kollektív védelemmel és értesítéssel összefüggő feladatok központi ellátását, kidolgozza a BvOP felkészülési okmányait.
- Figyelemmel kíséri a BvOP, továbbá a bv. szervek irányába a polgári válságkezeléssel kapcsolatosan jelentkező elméleti és tájékoztatási feladatokat.
- Koordinálja a bv. szervek és a BvOP szakterületeinek gazdaságfelkészítési, illetve gazdaságmozgósítási tevékenységét.
- Szakmailag ellenőrzi a bv. szervek felkészülési tevékenységére vonatkozó dokumentumainak, adathordozóinak elkészítését, kezelését.
- Kidolgozza, illetve egyeztetésre előkészíti az ügyleti és védelmi szakterületre vonatkozó belső szabályozó eszközök tervezeteit.
- A BvOP szakterületeivel együttműködésben gondoskodik a Kormány védelmi felkészülésre vonatkozó határozataiban a bv. szervezet részére meghatározott feladatok teljesítéséről.
- Eleget tesz a vonatkozó utasításokban meghatározott jelentési kötelezettségeknek.

- A tudomására jutott, a bv. szerv rendjét, a fogva tartás biztonságát veszélyeztető körülmények esetén az intézkedés alapjául szolgáló információkról az érintett bv. szervet, illetve szükség szerint az illetékes rendvédelmi szervet értesíti.
- Ellátja az Egységes Digitális Rádiótávközlő Rendszer (a továbbiakban: EDR), a Marathon Terra védelmi igazgatási célú infokommunikációs alkalmazás és az elektronikus távfelügyeleti rendszerek működtetésével összefüggő, országos felügyeleti feladatokat.

A védelmi szakterület vonatkozásában is érvényesül, hogy az egyes bv. szervek között alá-, fölérendeltségi viszony nem áll fenn, a szakmai irányításukat egyaránt a BvOP látja el. A központi szintről a bv. szervek szintjének bemutatására áttérve, a védelmi szakterületi feladatellátást a jogszabályokon, közjogi szervezetszabályozó eszközökön túl több szervezeti szabályzó, belső rendelkezés határozza meg. A bv. szervezetben a védelmi tevékenység ellátására mozgósítási megbízottak kerülnek kijelölésre, melynek szabályait és a mozgósítási megbízottak által ellátandó feladatok meghatározását utasítás tartalmazza. A mozgósítási megbízottá történő kijelölés célja az Alaptörvényben nevesített különleges jogrendi helyzetekre történő felkészülés, az azokban történő működés biztosítása, a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása, a polgári védelmi kötelezettség szervezése, koordinálása. Mozgósítási megbízottnak kizárólag hivatali szolgálati időrendszerben szolgálatot teljesítő, tiszti besorolási osztályba tartozó hivatásos állományú tag jelölhető ki. Tevékenységét kapcsolt munkakörben a szolgálati beosztásához nem tartozó feladatkörként, megbízás alapján kell ellátnia, így azt függetlenített munkakörben nem végezheti. A védelmi igazgatással összefüggő feladatait a bv. intézet vezetőjének közvetlen alárendeltségében végzi, így az adott bv. szerv egészének védelmi igazgatási feladataival összefüggésben tervezési, szervezési, koordinálási, ellenőrzési hatáskörrel rendelkezik. A Biztonsági Szolgálat védelmi igazgatási tevékenységet ellátó személyi állománytagjai a mozgósítási megbízott feladatainak végrehajtását ellenőrzik, szakmai előjáróként támogatják, valamint ahhoz szakmai iránymutatást adnak. A bv. szervezetben jelenleg országos szinten 35 fő mozgósítási megbízott lát el feladatot. A bv. szervek mozgósítási megbízottjainak főbb feladatai az alábbiak:

- Ismeri a védelmi igazgatási feladatok tekintetében a szakterületre vonatkozó jogszabályokban, közjogi szervezetszabályozó eszközökben meghatározottakat.
- Kidolgozza, és szükség esetén felülvizsgálja a bv. szerv védelmi igazgatási tevékenységéhez kötődő terveit, különösen a bv. szervekre vonatkozó veszélyelhárítási feladattervet, valamint készenlétbe helyezési tervet.
- Az értesítési terv, valamint a készenlétbe helyezésre vonatkozó intézkedési és végrehajtási tervek elkészítésében együttműködik.

- A gazdasági szakterület általi védelemgazdasági felkészüléssel, továbbá a személyügyi szakterület meghagyással kapcsolatos feladatainak végrehajtásához támogatást nyújt.
- Együttműködik az egészségügyi szakterülettel az egészségügyi válsághelyzetben, katasztrófaveszélyben és veszélyhelyzetben adódó feladatok ellátása során.
- Védelmi igazgatási tárgyú beszerzéseket kezdeményez.
- Figyelemmel kíséri a védelmi igazgatási feladatokhoz szükséges anyagok, eszközök elkülönített tárolását, rendszeres karbantartását, szavatossági idejét és koordinálja az egyéni és kollektív védelem végrehajtását.
- Felméri a befogadó nemzeti támogatáshoz felajánlható képességeket.
- Részt vesz a társ- és együttműködő szervezetekkel történő kapcsolattartásban, kijelölés esetén bekapcsolódik a megyei/helyi védelmi bizottság tevékenységébe.
- Kezdeményezi, szervezi, előkészíti a bv. szerv védelmi igazgatási feladatai gyakoroltatása érdekében lebonyolított törzsfoglalkozások, oktatások, végrehajtását, részt vesz a tárgyban tervezett együttműködési gyakorlatok előkészítésében.
- Végrehajtja a nemzetgazdasági ingatlanok, szolgáltatások, valamint technikai eszközök igénybevételi célú kijelölésével és az igénybevétel elrendelésének megtervezésével összefüggő adminisztratív és ellenőrzési feladatokat.
- Ismeri, és tevékenységéhez igénybe veszi a védelmi igazgatási célú kommunikációs alkalmazásokat.
- A bv. szerv védelmi igazgatási feladatok végrehajtásába történő bevonása során, a bv. szerv vezetőjének utasítása szerint:
 - Kapcsolatot tart az együttműködő szervezetekkel, indokolt esetben a BvOP Operatív Csoportjával, a BvOP főigazgatóval, illetve az NVK-ban szolgálatot teljesítő ágazati szakértővel.
 - Elkészíti a szükséges dokumentumokat, a meghatározott jelentéseket, adatszolgáltatásokat határidőre teljesíti.
 - Támogatja a döntés-előkészítő tevékenységet, ellenőrzi a kiadott utasítások teljesítését.
 - Kijelölés alapján részt vesz a Biztonsági Szolgálat által teljesítendő, folyamatos szolgálatellátással járó védelmi igazgatási feladatok végrehajtásában (pl.: NVK).

A biztonsági és védelmi szakterület összefüggései, egyes kapcsolódási pontjai

Ha a bv. szervezet által ellátott szakfeladatok és a védelmi szakterületi feladatok egymáshoz való viszonyát és a feladatrendszerbeli horizontális elhelyezkedését mélyebb vizsgálat tárgyává tesszük, akkor előtűnik az, hogy a védelmi szakterületi tevékenység ugyan a kapcsolt szakfeladatok közé tartozik, de a biztonsági szakfeladattal több fontos

összefüggése és kapcsolódási pontja létezik. Az egyik ilyen jellemző átfedés, hogy mindkettő szakterület esetében előfordul a rendkívüli esemény fogalma bizonyos értelmezésben és keretek között, valamint mindkét szakterület célja az arra való megfelelő felkészülés, megelőzés, vagy az adott esetben bekövetkezett rendkívüli esemény megszakítása, felszámolása és következményeinek a minimális szintre csökkentése. Ugyanakkor fontos megjegyezni a következőket. A biztonsági szakterület a bv. szervek vonatkozásában, az alapfeladataik ellátása során bekövetkező és a fogvatartás biztonságát súlyosan sértő vagy veszélyeztető és szükségképpen külön intézkedések bevezetését igénylő eseményeket sorolja a rendkívüli esemény kategóriába. Így ezek a rendkívüli események elsősorban a bv. szervezeten belüli, alaptevékenység ellátása során kialakuló események köré koncentrálódnak. Ilyen rendkívüli események különösen a fogolyszökés, a fogvatartott öngyilkossága, a fogvatartott halála, a fogolyzandulás, a terrorcselekmény, a bv. szerv létesítményéből vagy járművéből való erőszakos kitörés, továbbá a bv. szerv létesítményét, eszközeit, járműveit, a személyi állomány tagjait vagy a fogvatartottat ért támadás, valamint a bv. szerv létesítményét vagy járművét veszélyeztető elemi csapás vagy jelentős tüzeset.³ Azonban védelmi szakterületi szempontból rendkívüli esemény⁴ elsősorban a bv. szervek alapfeladatainak ellátásán, a bv. szervezeten és tevékenységén túlmutató, akár – különleges jogrend bevezetését igénylő – települési, megyei, regionális vagy adott esetben országos kiterjedésű események. Ezek a rendkívüli események ugyan hatással lehetnek a bv. szervezetre vagy egyes bv. szervekre, de azok kezelése a védelmi igazgatás szervezetrendszerének feladata, amelyben a bv. szervezet – a vonatkozó jogszabályok és előírások által meghatározottak szerint – közreműködőként vehet részt. A két rendkívüli esemény fogalomkörének tartalma közötti átfedés valamelyest a bv. szerv létesítményét vagy járművét veszélyeztető elemi csapás vagy jelentős tüzeset rendkívüli események kapcsán mutatkozik meg. Azonban lényeges, hogy a bv. szervezetnek a védelmi igazgatási rendszerben való helye és szerepe szerinti tervezési és felkészülési tevékenysége útján a szükségszerű, de előre meghatározott keretek közötti együttműködés biztosítottóságát fenn kell tartani a bv. szervezeten túlmutató rendkívüli események kezelésében való közreműködés érdekében.

Előbbi közös metszettel szorosan összefügg a személyi állomány – meghatározott esetekben történő – értesítésének (berendelésének) szabályozásával kapcsolatos kérdéskör. A Belügyminisztérium szervezetére és a belügyminiszter által irányított szervekre, és így a bv. szervezetre is vonatkozó 2/2016. (II. 25.) BM utasítás határozza meg a szervezetek és személyi állományuk értesítési rendjét. E szabályzó fontos jellemzője a bv. szervezet szempontjából, hogy keretet szab mind a bv. szervezet alapfeladatainak

3 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 48. § (1) bekezdés

4 Jelen okfejtésbenben védelmi szakterületi szempontból vizsgált rendkívüli esemény alatt a honvédelemmel és a katasztrófavédelemmel összefüggő eseményeket egyaránt értem.

ellátása során bekövetkező rendkívüli események kezelése céljából bevezetett rendkívüli intézkedések részeként elrendelt, és mind a bv. szervezetben és tevékenységén túlmutató, attól független rendkívüli események kapcsán elrendelt⁵ értesítési feladatoknak is.

A fentiekben túlmenően a védelmi szakterület biztonsági és fogvatartási szakfeladatokkal való további kapcsolódási pontja fedezhető fel a különleges jogrendben, valamint az azt megelőző helyzetek során történő védelmi igazgatási feladatok ellátásában történő közreműködés során. E kapcsolódási pont kifejtése – annak jelentősége és hangsúlyossága miatt – tanulmányom külön alfejezetében történik.

A védelmi igazgatás rendszerével fennálló és további lehetséges kapcsolódási területek, valamint a védelmi felkészülési és tervezési feladatok

A védelmi szakterület bv. szervezetben való elhelyezkedésének ismertetését követően, ebben az alfejezetben célom bemutatni a bv. szervezet és a védelmi igazgatás rendszere közötti, jelenleg már meglévő és esetlegesen javasolt további lehetséges kapcsolódási területeket, úgy, hogy annak külön-külön vizsgálom a honvédelmi igazgatással, valamint a katasztrófavédelemmel összefüggő oldalát. Ezenfelül külön alfejezetben nyújtok áttekintést a bv. szervezet védelmi felkészülési és tervezési feladatairól.

Kapcsolódási területek a védelmi igazgatással honvédelmi és katasztrófavédelmi vonatkozásban

A bv. szervezet védelmi igazgatásban résztvevő szervezetekkel fennálló viszonya és kapcsolata normálidőszakban elsősorban a felkészülési tevékenység során történő együttműködésben mutatkozik meg. Ez kiterjed egyrészt a védelmi szakterületi kérdésekben rendelkező jogszabályok előírásai alapján történő formális, másrészt a szabályozóktól független informális kapcsolatokra is. A védelmi igazgatás rendszerének komplexitása okán lényeges követelménynek tartom a normálidőszakban történő felkészülési feladatok ellátásával és az annak során történő együttműködéssel szemben, hogy az a védelmi igazgatás teljes struktúrájában, azaz a honvédelmi igazgatási és a katasztrófavédelmi oldalát tekintve a szervezetek teljes vertikumában (tehát központi és helyi szinten is) egyaránt megtörténjen. A BvOP a védelmi igazgatás országos hatáskörű szerveivel, a bv. szervek pedig meghatározott rend szerint a védelmi igazgatás területi (megyei védelmi bizottságok, megyei illetékeségi területű rendvédelmi szervek stb.) és helyi szerveivel (helyi védelmi bizottságok, helyi illetékeségi rendvédelmi szervek)

5 Például a különleges jogrend kihirdetése okán elrendelt készenlétbe helyezés érdekében végrehajtott értesítési feladatok.

működnek együtt. Mindennek, és a további közös érdekű feladatok ellátása céljából a BvOP és az együttműködő szervezetek központi szervei együttműködési megállapodásokat kötöttek. Ezek alapján a bv. szervek az együttműködő szervezetek illetékes szerveivel további együttműködési megállapodásokat hoztak létre. A meghatározott bv. szervek képviselőket biztosítanak a megyei védelmi bizottságok operatív munkaszerveibe, valamint felkérés alapján a helyi védelmi bizottságok operatív munkaszerveibe is.

A bv. szervezet a honvédelmi igazgatás szerveivel történő (normálidőszaki) együttműködés tartalmát elsősorban az alábbiak adják:

- A meghatározott tervezési, felkészülési feladatok végrehajtása, továbbá gyakorlatokon való részvétel, vagy azok megfigyelése.
- A rögzített hadiipari, továbbá a stratégiai érdekű kapacitások meghatározásában, illetve a gazdaságmozgósítással összefüggő konzultációban és feladatokban való együttműködés.
- A befogadó nemzeti támogatáshoz való hozzájárulás (amennyiben felajánlható képesség rendelkezésre áll).
- A meghagyással összefüggő adatszolgáltatások teljesítése, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételi célú tervezése (a veszélyhelyzet kivételével, a különleges jogrendi időszakok tekintetében az adott bv. szerve vonatkozóan).

Az első részben már említésre került, hogy a Kormány két fő szervet működtet az irányítási jogköre gyakorlásának elősegítésére, javaslattevési, véleményezési és tanácsadói feladatok ellátására, ezek a KKB és a HIKOM. A honvédelmi igazgatáshoz kapcsolódó HIKOM-ban – a vonatkozó kormányhatározat meghatározásai szerint – a bv. szervezet állandó szakértői képviselővel nem vesz részt. A munkacsoportban való esetleges részvételre a HIKOM vezetője általi meghívás alapján nyílhat lehetőség. Azonban úgy gondolom, hogy javasolt megfontolás tárgyává tenni a bv. szervezet HIKOM-ban való rendszeres képviselőtét, tekintettel arra, hogy a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról szóló 16/2013. (V. 9.) BM rendelet 2. §-ában foglaltak szerint a bv. szervezet, mint rendvédelmi szerv feladataként is jelentkezik:

- a Magyar Honvédség és a szövetséges fegyveres erők egyes feladatok végrehajtásában való támogatása,
- a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos feladatainak végrehajtása,
- a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában való részvétel,
- a védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában történő együttműködés, továbbá
- honvédelmi intézkedési terv készítése.

Mindezeken túl a bv. szervezet speciális honvédelmi feladatoként jelentkezhet a fegyveres összeütközések időszakában (pl.: honvédelmi típusú különleges jogrendi időszakokban) a Magyar Honvédség, valamint a szövetséges fegyveres erők által elfogott személyek őrzése.⁶ Elmondható, hogy ennek a speciális honvédelmi feladatnak az alapja egyértelműen az egyedülálló speciális hatáskörből adódik, ugyanakkor véleményem szerint a meghatározás szerinti őrzés kifejezés alatt nem kizárólag a biztonsági szakterületi terminológiában használatos őrzés fogalmát érthetjük, hanem a fogvatartással összefüggő feladatok során fellépő felügyelet és ellenőrzés biztonsági tevékenységeket is.

A védelmi igazgatás komplexitásából adódóan ki kell, hogy térjünk a szervezeti feladatok katasztrófavédelemmel kapcsolatos területére is. A bv. szervezet a katasztrófavédelemben történő (normálidőszaki) együttműködési feladatait elsősorban a következők képezik:

- A meghatározott tervezési, felkészülési feladatok (például: veszély-elhárítási tervezés, törzsfoglalkozások) végrehajtása, valamint gyakorlatokon való részvétel, vagy azok megfigyelése. Továbbá a bv. szervezet rendelkezik élelmezési kapacitásokkal, amelyeket az adott gyakorlatok (vagy akár éles helyzetek) során is képes biztosítani.
- Részvétel a koordinációs egyeztetéseken, felkészítéseken (KKB, NVK, BM OKF).
- Részvétel az ONER keretében működtetett FMCS munkájában az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Terv folyamatos felülvizsgálata érdekében.
- A gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételi célú tervezése (a veszélyhelyzet különleges jogrendi időszak tekintetében az adott bv. szervre vonatkozóan).
- A BM OKF koordinálásával a BvOP közreműködik a kritikus infrastruktúrák védelmével összefüggően azok horizontális kritériumrendszerének kialakításában, továbbá a beazonosítási folyamatban, és mindezekhez adatot szolgáltat.⁷

A bv. szervezet honvédelemmel és katasztrófavédelemmel összefüggő felkészülési és tervezési feladatai

A bv. szervezet a védelmi igazgatás tervrendszerére, valamint a bv. szervezetet irányító belügyminiszter által kiadott jogszabályokra, közjogi szervezetszabályozó eszközökre és a belügyi tárca szakmai iránymutatásaira figyelemmel készíti el a védelmi szakterületre vonatkozó belső szabályzóit, felkészülési dokumentumait és terveit.

⁶ 16/2013. (V. 9.) BM rendelet 7. §)

⁷ 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet 5. §. (2) bekezdés)

Tervnek nevezünk egy elgondolást, amely meghatározza a jövőbeli cselekvést, annak idejét, módját és eszközeit. A tervezés eredményének a szervezet valamely elérni szándékozott állapotához tartozó működés modelljét tekintjük, ami magába foglalja a szervezet és a környezet állapotváltozásainak a kitűzött cél eléréséig való előre látását, tehát a szervezet működésének programját.

A védelmi igazgatás tervrendszeréről alapvetően elmondható, hogy a honvédelmi igazgatás részéről a honvédelmi intézkedési tervvel, a katasztrófavédelem részéről a veszély-elhárítási tervvel, a védelemgazdaság részéről pedig a védelemgazdasági alaptervvel együttesen alkot egy teljesen egész, komplett és egységes tervrendszert. Ez az összetettség és komplexitás a tervezési feladatok jelenleg más-más tárca szakpolitikai feladat- és hatáskörébe tartozása miatt áll fenn.⁸

Ennek a komplexitásnak megfelelően kerül végrehajtásra a bv. szervezet tervezési és felkészülési tevékenysége, amelynek aktualitások szerinti folyamatos monitorozása is biztosított.

A védelemmel összefüggő feladatok ellátására történő felkészüléshez úgy gondolom, hogy elsősorban a következő fő képességeket kell fenntartani és azok biztosítását, valamint szükségzerű alkalmazását kell alapvetően jól megtervezni. Ezek egyrészről a személyi állomány értesítése, illetve az adott szerv készenlétbe helyezése és készenlétének fokozása függetlenül attól, hogy milyen különleges jogrendi időszakról, vagy azt közvetlenül megelőző helyzetről van szó. Másrészről nagy fontossággal bír a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatosan a megfelelően átgondolt és kivitelezett veszély-elhárítási tervezés is.

Az értesítési és készenlétbe helyezési feladatok megvalósítása céljából a BM szervekre vonatkozóan kettő közjogi szervezetszabályzó eszköz került kiadásra, melyek a 2/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről, valamint a 3/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről. E szabályzókbán foglalt feladatok bv. szervezeten belüli végrehajtására egy-egy utasítás került kiadásra.

A bv. szervek személyi állományának értesítési rendjéről szóló utasítás határozza meg a személyi állomány értesítésével összefüggő feladatok tervezését, szervezését és végrehajtását a bv. szervezetre vonatkozóan. Abban az értesítés – a 2/2016. (II. 25.) BM utasítás előírásaira figyelemmel – azon intézkedések együtteseként kerül definiálásra, amelyek – a bv. szerv vezetőjének döntése szerint – biztosítják a személyi állomány

8 1061/2014. (II. 18.) Kormányhatározat 1. melléklet

szolgálatot nem teljesítő tagjainak meghatározott helyen és időtartamon belüli, szolgálati feladat ellátására történő rendelkezésre állását. Az általános érvényű szabályok meghatározásán túl részletesen rendelkezik az értesítés elrendelésének szabályairól, a kommunikációs eszközökön keresztüli és a lakcím (tartózkodási hely) szerinti személyes értesítésről, továbbá az értesítési feladatok gyakoroltatására vonatkozó előírásokról egyaránt. A BvOP és a bv. szervek a személyi állomány értesítésével kapcsolatos feladataikat értesítési terveikben határozzák meg. A szabályzó összességében megfelelő alapot biztosít ahhoz, hogy a bv. szervek az értesítési terveiket megfelelő szakmai színvonalon el tudják készíteni.

A jelenlegi szabályozás alapján, az értesítés elrendelése a szolgálatot nem teljesítő személyi állománytagok meghatározott rendkívüli feladatellátásra való berendelését szolgálja. A biztonsági szakterületi vetületekre röviden kitérve elmondható, hogy az alapfeladatok ellátásából fakadó szolgálati feladatoktól (napirend végrehajtása, fogvatartotti jogok biztosítása stb.) értesítés elrendelése nélkül történő eltérés lehetőségét azonban az értesítés nem hivatott biztosítani. Ugyanakkor adódhat olyan eset, hogy értesítés (berendelés) nélküli rendkívüli esemény felszámolásra (vagy legalábbis annak ilyen módon történő megkezdésére) kerül sor.⁹ Ekkor külön intézkedésként indokolt a Bv. tv.-ben és a 16/2014. (XII. 19.) IM rendeletben meghatározott biztonsági intézkedések közül az ajtók zárva tartásának elrendelése, valamint szükséges esetben az egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése is. A tapasztalataim szerint ez a gyakorlat a bv. szerveknél megjelenik.

A bv. szervek készenlétbe helyezésével kapcsolatos feladatok meghatározása érdekében, belső szabályzókban rögzítésre kerülnek a készenlét elrendelésének jellemzői, okai, a különböző készenléti fokozatok (megelőző, fokozott és teljes készenlét) és az elérsükhöz előírt normaidők, a végrehajtandó feladatok, továbbá a tárgykörbe tartozó felkészülési tevékenység, valamint a gyakorlatok és a jelentési kötelezettségek rendje. Ezeken túlmenően lényeges követelményként meghatározásra kerül a bv. szervek részére, hogy a készenléti fokozatok eléréséhez és a különleges jogrendi működés biztosítása érdekében szükséges feladataikat tervekbe kell foglalni, amelyeket folyamatosan aktualizálni kell.

A készenlétbe helyezéssel kapcsolatos tervek típusai:

- Készenlétbe-helyezési Terv: A teljes bv. intézetre vonatkozóan elkészített terv, amely tartalmazza összesítve a fokozatok szerinti feladatokat, és amely alapján

9 Például olyan események bekövetkezése esetén, amelyek csekélyebb súllyal bírnak, de bekövetkezésüket követően tovább eszkalálódhatnak, amelyet követően már értesítés elrendelése is indokoltá válhat.

ellenőrizhető az intézkedési és a végrehajtási tervekben meghatározott feladatok teljesítése is. A bv. intézet és a vele azonos székhelyen működő bv. gazdasági társaság, illetve annak fióktelepe közös készenlétbe-helyezési tervet készít.

- Intézkedési Terv: A bv. intézet egyes szervezeti egységeinek vezetői (osztályvezetők), valamint – amennyiben a bv. szerv székhelyén, területén működik – a bv. gazdasági társaság ügyvezetője részére szóló intézkedési tervek, amelyek az adott szervezeti egység és a bv. gazdasági társaság készenléti fokozatokhoz rendelt egyes feladatait határozza meg.
- Végrehajtási Terv: A feladatok végrehajtására megbízott személyekhez, egyes beosztásokhoz rendelt tervek

A bv. szervek készenlétbe helyezésével kapcsolatos tervrendszerrel elmondható, hogy az ilyen módon történő kialakítással az egyes szervezeti szinteken elkészített tervekben meghatározott feladatok lépcsőzetesen egymásra épülnek, így azok biztosítják az egymással való harmonizálást és elősegítik az ellenőrizhetőséget is.

Megjegyzendő, hogy a készenlétbe helyezéssel kapcsolatos, 3/2016. (II. 25.) BM utasítás által meghatározott előírásokat a BM szerveknek, így a bv. szervezetnek is a külön jogszabályokban, valamint a központi veszély-elhárítási tervben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ez is rámutat a rendszer komplexitására. Az eltérésekkel történő alkalmazás megvalósulhat elsősorban katasztrófaveszély esetén, továbbá különleges jogrendben és az annak bevezetésére történő felkészülés során, valamint a NATO Válság-reagálási Rendszerében végrehajtott polgári válsághelyzetek kezelése során elrendelt készenlétbe helyezéshez szükséges feladatok kapcsán is.¹⁰ Tehát például a készenlétbe helyezés normaideje kapcsán, katasztrófaveszély esetén a központi veszély-elhárítási tervben meghatározott készenléti fokozatokat, azok elérésének normaidejét szükséges alkalmazni és az azokhoz rendelt feladatokat kell végrehajtani.

A bv. szervezet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról szóló 16/2013. (V. 9.) BM rendeletben meghatározottak végrehajtásának biztosítása céljából rendelkezik honvédelmi intézkedési tervvel, amely tartalmazza a bv. szervezet különleges jogrend bevezetésének időszakára vonatkozó és egyben a honvédelmi feladatok ellátását rendkívüli körülmények között is biztosító működési szabályait. Rendeltetése biztosítani mindazon honvédelmi feladatok végrehajtását, valamint az eljárási rendeket és adatbázisokat, amelyek a bv. szervezet részére meghatározásra kerültek, figyelemmel az 1949. augusztus 12-én kelt III. Genfi Egyezményben (a továbbiakban: Genfi Egyezmény) és annak 22. cikkében meghatározottakra. Célja a honvédelmi feladatokhoz kapcsolódó különleges jogrendi időszakokban a Magyar Honvédséggel, valamint a társ rendvédelmi szervekkel történő hatékony együttműködés elősegítése

¹⁰ 3/2016. (II. 25.) BM utasítás 3. §

annak érdekében, hogy folyamatosan és maradéktalanul garantálható legyen Magyarország szuverenitása, valamint külső és belső biztonsága.

A bv. szervezet honvédelmi intézkedési terve meghatározza:

- A honvédelmi feladatokhoz kapcsolódó különleges jogrendi időszakokat.
- A riasztás (értesítés), készenlétbe helyezés és az irányítás rendszerét.
- A készenléti fokozatokat, azok elérésének normaidejét és a végrehajtandó feladatokat.
- A bv. szervezet egyes honvédelmi feladatait, továbbá a békeidőszaki felkészülési feladatokat, valamint a rendelkezésre álló személyi- és anyagi erőforrások vonatkozásában folyamatosan aktualizált adatbázisok vezetését.

A honvédelmi intézkedési tervet Magyarország területén, a meghatározott különleges jogrendi időszakokban, a teljes bv. szervezet honvédelmi feladatainak végrehajtása során az ország szuverenitása, külső és belső biztonságának védelme érdekében kell alkalmazni. Ennek érdekében a bv. szervezet vonatkozásában központi szinten kerül kiadásra és annak hatálya valamennyi bv. szervre kiterjed.

A BM szervek katasztrófavédelmi feladatokra történő felkészülése, valamint azok végrehajtása a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet alapján történik. Erre való figyelemmel, a bv. szervezet katasztrófavédelemmel és veszély-elhárítással összefüggő tervezési, felkészülési és a védekezésben történő együttműködés feladatait utasítás határozza meg. A BvOP a katasztrófák és a katasztrófaveszély elhárítása, következményeinek csökkentése érdekében Szervezeti Veszély-elhárítási Feladattervet (a továbbiakban: SzVF) adott ki. Az SzVF létrehozásának célja a természeti, civilizációs, valamint egyéb eredetű veszélyek kezelése, valamint következményeinek elhárítása, csökkentése érdekében szükséges szakmai döntések támogatása, a bevezetendő főbb intézkedések meghatározása, egységes végrehajtása.

Az SzVF hatálya valamennyi bv. szervre kiterjed, emellett tartalmazza:

- A bv. szervezet katasztrófák elleni védekezésben való részvételére vonatkozó szabályokat.
- A katasztrófavédelemmel kapcsolatosan – a központi veszély-elhárítási terv szerint – meghatározott készenléti fokozatokat (alapállapot/normál működési rend, megelőző/katasztrófavédelmi készenlét, fokozott/katasztrófaveszély készenlét, teljes/bevetési készenlét), elérésük normaidejét, valamint az egyes fokozatokhoz rendelt feladatokat.
- Az irányítás, vezetés, együttműködés, kapcsolattartás és jelentések, adat-szolgáltatások rendjét.

- A személyi és fogvatartotti állomány védelmére vonatkozó eljárási rendet.
- A katasztrófaveszélyek egyes típusait, a műveleti sorrendeket.
- A logisztikai támogatás rendjét (például: feladatok szervezése, élelmezés biztosítása, védőital, ruházati és védőeszköz ellátás stb.).

Az SzVF-ben meghatározottak figyelembevételével a bv. szervek veszély-elhárítási feladattervet készítenek a veszély-elhárítási tervezés szintjeinek megfelelően, az illetékes-ségi területen működő katasztrófavédelmi kirendeltséggel, illetve a katasztrófavédelmi megbízottal történő egyeztetés mellett. A bv. szervezet egészségügyi intézményei – a 43/2014. (VIII. 19.) EMMI rendelet alapján és előírásainak figyelembevételével – önálló egészségügyi válsághelyzeti tervet hoznak létre, így emellett nem kötelezettek különálló veszély-elhárítási feladatterv készítésére. A bv. intézettel azonos székhelyen működő bv. gazdasági társaságnak, illetve az egyazon területen működő bv. intézetnek és fióktelepnek közös veszély-elhárítási feladattervet kell készíteniük.

A veszély-elhárítási feladattervnek a következőket kell tartalmaznia:

- Az adott bv. szerv illetékességi területére vonatkozóan, a katasztrófák általi veszélyeztetettségre összefüggő adatokat.
- Az irányítás, az együttműködés és a vezetés rendjét.
- Az egyes katasztrófákra, katasztrófatípusokra, -veszélyekre vonatkozó feladatokat.
- A védekezésbe, a kimenekítésbe, kitelepítésbe, befogadásba, továbbá a víz-szatelepítésbe bevonható erőket és eszközöket.
- Az egyéni és kollektív védelem megszervezésére vonatkozó feladatokat.
- A logisztikai támogatás, valamint egészségügyi ellátás biztosítására vonatkozó feladatokat.
- A nukleárisbaleset-elhárítási feladatokat (az OBEIT-ben meghatározottak figyelembevételével).

A katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos szervezeti veszély-elhárítási tervezésről elmondható, hogy a központilag kiadott SzVF teljes szervezetre vonatkozó hatályával a tervezési tevékenység biztosított. Emellett az egyes bv. szervek katasztrófákkal szembeni különböző veszélyeztetettségi fokainak okán a helyi felkészülési és védekezési feladatok ellátását a többszintű tervezés biztosítja.

Mindezek mellett még érdemes szót ejteni a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos tervezési feladatokról is, amelyekről a 1824/2015. (XI. 19.) Kormányhatározat rendelkezik. Ennek előírásai alapján, a terrorizmus elleni küzdelemre a bv. szervezet átfogóan az egyes bv. szervek is (helyi szinten kiadott) terrorizmus elleni intézkedési tervvel készülnek fel.

Az intézkedési terv célja a bv. szervezet tekintetében standardizálni a terrorizmus elleni küzdelem feladatainak egységes végrehajtási rendjét az 1-4. terrorfokozatok elrendelése esetén, továbbá definiálni a bv. szervek által bevezetendő intézkedéseket, végrehajtandó feladatokat. Ezen túl meghatározza azon – terrorizmussal összefüggő – eseményfajtákat, amelyek bekövetkezése (vagy annak veszélye) esetén a bv. szervezet közvetlen érintettsége – és ebből eredően intézkedési kötelezettsége – nagy valószínűséggel fennáll.

Az intézkedési terv tartalmi elemei a megfelelő felkészülés és tervezés érdekében az alábbiak:

- A terrorizmus elleni feladatokat tartalmazó felsőbb szintű szabályozás fő meghatározásaival összefüggő, bv. szervezetre háruló általános feladatok és az irányítás rendje.
- Külön intézkedések bevezetését szükségessé tevő, vélelmezett eseménytípusok.
- Az egyes terrorfokozatok elrendelése esetén bevezetendő intézkedések.
- A bv. szervezet által alkalmazandó, az együttműködő szervek támogatásaként felhasználható képességek.
- A kapcsolattartás, a kommunikáció és a jelentések rendje.

Előbbiekben részletezettek alapján, a bv. szervezet felkészülés érdekében történő tervezési rendszeréről összefoglalóan megállapítható, hogy az leköveti és megfelelően adaptálja a felsőbb szintű komplexitás rendszerét, annak kialakítása a jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök előírásai és az azokban meghatározottak szerint történik. Emellett – személyes szakmai tapasztalataimat is figyelembe véve – elmondható, hogy az a tervezési folyamatban és a tervek megfelelő színvonalú kialakításának érdekében a Belügyminisztérium illetékes szervezeti egységeivel, továbbá a védelemben közreműködő – a tervezés tárgyában szakmailag érintett – társ- és együttműködő szervezetekkel való kooperáció és iránymutatás mellett valósul meg.

Közreműködési lehetőségek a különleges jogrendi, valamint az azt megelőző helyzetek kezelése során történő feladatellátásban

A különleges jogrendben, vagy az azt megelőző helyzetekben, időszakokban adódó, honvédelmi feladatokban – a BvOP irányításával – történő konkrét közreműködési lehetőségek és feladatok – a honvédelmi intézkedési terv alapján – a következők:

- Az országvédelem szempontjából kiemelten fontos objektumok őrzés-védelme.

- Az őrszolgálatba vezényelteteket a sajátos feladathoz igazodó felkészítésben kell részesíteni. A speciális felkészítés, majd a továbbképzések programja tartalmazzon lökiképzést, fizikai képzést (állóképesség növelése, kényszerítő eszközök alkalmazása, önvédelem), híradó- és biztonságtechnikai ismereteket, terror-elhárítási alapismereteket, kommunikációs készségfejlesztést.
- A Genfi Egyezmény alapján a hadifogolynak minősülő személyek csak szárazföldön elhelyezett olyan építményekben tarthatók felügyelet alatt (internálhatók), amelyek tisztasági és egészségügyi szempontból teljes biztosítékot nyújtanak. Azon különleges eseteket kivéve, amikor maguknak a hadifogolyoknak az érdeke indokolja, a hadifoglyok nem tarthatók felügyelet alatt büntetés-végrehajtási intézetekben, azonban az egyéb, erre a célra kijelölt objektum őrzés-védelmében, illetve az abban elhelyezett hadifogoly felügyeletében a büntetés-végrehajtás személyi állománya részt vehet.
- A hadművelleti területen (veszélyeztetett terület) elhelyezett fogvatartottak életének és testi épségének védelme átmeneti jelleggel kitelepítéssel, illetve kimenekítéssel biztosítható, a helyszíni védelem nem alkalmazható.
- A bv. szervek a befogadó nemzeti támogatási képességeiket szükség esetén – a külön egyeztetés alapján megjelölt helyszíneken – rendelkezésre bocsátják.
- A bv. szervek esetében fel kell készülni a fényálcázási szabályok elrendelésére. A bv. objektumok körvilágításának lekapcsolása esetén az őrzési feladatokat járőrözéssel kell megerősíteni.
- A bv. szervezet a potenciálisan hadköteles hivatásos, rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, valamint fogvatartotti állományról adatszolgáltatását a Magyar Honvédség Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság felé külön megállapodás szerint, hadkötelezettség bevezetése esetén – előzetes egyeztetés alapján – soron kívül teljesíti.
- A bv. szervek a honvédelmi feladataikkal kapcsolatosan a honvédelmi igazgatás területi és helyi szerveivel együttműködnek, a szükséges anyagi, technikai szolgáltatásokat a területileg illetékes katonai igazgatási központnál igénylik.

A haza fegyveres védelmében és a szövetségi kötelezettségek teljesítésében részt vevő saját és szövetségi erők művelleti feladataik céljából kijelölt hadművelleti területen tartózkodás szabályait, a hadművelleti területen diszlokáló katonai szervezet parancsnoka határozza meg, ezért az egyes, bv. szervezetre háruló feladatokat szoros együttműködésben kell végrehajtani.

A bv. szervezet országos parancsnoka a katasztrófavédelmi feladatokat a bv. szervek vezetőin keresztül irányítja és ellenőrzi. Ezek a tevékenységek a megelőzésre, a közvetlen veszélyek elhárítására, az előidéző okok megszüntetésére, a károsító hatásuk csökkentésére, továbbá a személyi és fogvatartotti állomány életének és testi épségének védelmére, alapvető életfeltételeinek biztosítására, a mentés végrehajtására, a helyreállítás

feltételeinek megteremtésére irányulnak. Az országos parancsnok utasítása, valamint a védelmi bizottságok felkérése alapján a bv. szervek – a rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével és alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve – a személyi és fogvatartotti állomány bevonásával, de a fogvatartás biztonságának elsődlegességét fenntartva vesznek részt a felkészülésben, a katasztrófák bekövetkezése esetén az élet és anyagi javak védelmében, továbbá a katasztrófákat követő helyreállítási tevékenységben.¹¹

A katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatokban való közreműködés érdekében katasztrófaveszély, illetve veszélyhelyzet esetén:

- A BvOP ágazati szakértőt delegál az NVK-ba.
- A bv. szervezet az MVB-k operatív munkaszervében a képvisellet biztosítja.
- A helyi védelmi bizottság operatív munkaszervébe az illetékességi területen elhelyezkedő bv. szervek – felkérés esetén – képvisellet delegálnak.

Megjegyzendő, hogy a védelmi igazgatás területi és helyi irányítási szintjének kettős természete miatt az MVB-k és HVB-k honvédelmi igazgatási feladatokat is ellátnak, ezért a fenti közreműködési struktúra a honvédelmi igazgatási feladatokban való közreműködésre is értendő.

A katasztrófák elleni védekezés során a társ- és együttműködő szervek részére nyújtandó támogatás elsődlegesen az alábbiakra terjed ki:

- Személyi állományi és fogvatartotti munkaerő biztosítása (pl.: homokzsák-töltésre, tereprendezésre, gát- (töltés-) megerősítésére, tűzoltásra, romeltakarításra stb.).
- A védekezésben résztvevők számára eszközök, anyagok (szállítójárművek, rakodógépek, fektetési anyagok, hírósszeköttes berendezések stb.), illetve egyéb szolgáltatások (pl.: étkezés, egészségügyi ellátás) biztosítása.
- A személyi állomány a rendfenntartási, biztosítási, járőrözési, ellenőrzési feladatokban történő közreműködése.

A katasztrófa fajtájának, kiterjedésének figyelembevételével a BvOP Operatív Csoportot működtet a bv. szervek védekezési feladatainak irányítására, koordinálására, ellenőrzésére és az ágazati szakértő támogatására, melynek vezetője az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese. Tagjai a BvOP biztonsági, fogvatartási, központi szállítási és nyilvántartási, műszaki és ellátási, egészségügyi, kommunikációs szakterületeinek vezetői. Az Operatív Csoport vezetője a katasztrófa típusától függően tagként további személyeket is kijelölhet, folyamatos, vagy részleges működést rendelhet el.

¹¹ 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet 5-6. §

Az NVK ágazati szakértő részére a BvOP, illetve indokolt esetben közvetlenül a bv. szervek a kért információkat, adatokat az általa meghatározott módon, a kijelölt határidőn belül rendelkezésre bocsátják.

A bv. szervnél katasztrófaveszélyben, illetve veszélyhelyzetben, közvetlen érintettség esetén a feladatok végrehajtására Veszély-elhárítási Törzslet (a továbbiakban: VET) kell megalakítani. A VET vezetője a bv. szerv vezetője, tagjai a bv. gazdasági társaság ügyvezető igazgatója (amennyiben a bv. intézet székhelyén működik), a gazdasági, a biztonsági, a fogvatartási (reintegrációs), az egészségügyi szakterületek vezetői, valamint a mozgósítási megbízott, továbbá a bv. szerv vezetője által kijelölt személyek. A VET irányításával, koordinálásával és ellenőrzésével Helyi Védekezési Szervezetet kell létrehozni – az SzVF-ben meghatározott részlegek megalakításával – a VET által meghatározott feladatok végrehajtására.

A vonatkozó szabályzók, tervek alapján elmondható, hogy a bv. szervek a speciális hatáskörükből adódó, rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével és alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve működnek közre a védelmi igazgatási, honvédelmi igazgatási, valamint katasztrófavédelmi feladatok ellátásában. Ebből következik, hogy különleges jogrendben és az azt közvetlenül megelőző időszakokban a személyi és fogvatartotti állomány védelmi igazgatási feladatokban való részvételi lehetősége – a rendkívüli helyzet minőségétől függetlenül – a speciális hatáskorból adódó különös szabályok szerinti alaptevékenységből fakadó feladatellátás biztosítottságának – közreműködés melletti – megfelelő szintű fennmaradásától függ. Annak végrehajtását a közreműködés nem nehezítheti, és nem akadályozhatja. Ennek alapján a közreműködési feladatok – akár bv. szervben belüli, akár bv. szervben kívüli – ellátása során a biztonsági és fogvatartási szempontok szerinti követelményeknek mindenkor érvényesülnie kell. A bv. szakmai követelmények érvényesülését a bv. szervezet a védelmi igazgatási feladatai ellátása során is kiemelten kezeli, így például az ilyen rendkívüli feladatokban való közreműködés során a személyi állomány biztosítása, szolgálattervezése és -szervezése, valamint a biztonsági, fogvatartási és egészségügyi szakterületi követelményeknek, szabályoknak és szakmai protokolloknak megfelelően a fogvatartotti állomány szűrése, kiválasztása és a helyszíni biztonsági tevékenység megszervezése minden esetben hangsúlyos tényezőként alkalmazásra kerül.

Fogvatartottak személyes honvédelmi kötelezettségeinek kérdései, lehetőségei

Ebben az alfejezetben célom röviden vizsgálni a fogvatartott személyek személyes honvédelmi kötelezettségével kapcsolatos kérdéskört és annak jelenlegi szabályozását.

A különleges jogrendben bevezethető személyes honvédelmi kötelezettségek rendszere az Alaptörvény, a Hvt. és a Kat. tv. releváns rendelkezései alapján összefoglalva a következőkből áll:

- Hadkötelezettség (katonai szolgálati kötelezettség):
 - Rendkívüli állapotban, vagy ha arról az Országgyűlés úgy dönt, megelőző védelmi helyzetben is.
 - Magyar állampolgár és magyarországi lakóhellyel rendelkező férfiak 18-50 éves koráig, vagy aki kiképzett tartalékos, a katonai szolgálat mindenkori felső korhatáráig (65 éves korig).
- Honvédelmi munkakötelezettség:
 - Rendkívüli állapotban.
 - Magyar állampolgár és magyarországi lakóhellyel rendelkező férfiak 18-65 éves koráig, nők 18-55 éves koráig.
- Polgári védelmi kötelezettség:
 - Minden különleges jogrendi időszakban.
 - Magyar állampolgár és magyarországi lakóhellyel rendelkező férfiak és nők 18 éves korától a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárig.

A Bv. tv.-ben lévő meghatározások szerint a fogvatartott katasztrófavédelem esetén – amennyiben az a fogvatartása helyéül szolgáló bv. intézetet érinti – köteles közreműködni a katasztrófavédelem elhárításához szükséges tevékenységben. Ezen túlmenően az őt megillető, Bv. tv.-ben meghatározott jogai a katasztrófavédelem elhárításához szükséges mértékben, annak idejére korlátozhatók. Itt előírásra került továbbá, hogy a fogvatartottat katasztrófavédelmi kötelezettség terheli külön jogszabályok szerint, illetve beosztható ideiglenes katasztrófavédelmi szolgálatra.¹²

Látható tehát, hogy a személyes honvédelmi kötelezettségekkel kapcsolatosan a honvédelemmel és katasztrófavédelemmel összefüggő releváns előírásokat tartalmazó jogszabályok (Alaptörvény, Hvt. és Kat. tv.) katasztrófavédelmi kötelezettség jogintézményt nem ismernek, az csak a Bv. tv.-ben jelenik meg az előbbi jogszabályokra utalás mellett úgy, hogy azokban nem katasztrófavédelmi, hanem polgári védelmi kötelezettség jogintézmény szerepel. Eszerint a Bv. tv. behatárolja, és egyben leszűkíti a fogvatartott személyes honvédelmi kötelezettségeit a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatokra. Ezen megállapítások alapján célszerűnek tartom a kérdéskör jogi, honvédelmi és polgári védelmi szempontból történő átgondolását, és szükséges esetben jogharmonizáció végrehajtását. Ennek során indokolt figyelembe venni azt a körülményt, hogy a fogvatartottak egyes jogai a fogvatartás időtartama alatt a vonatkozó jogszabályok alapján korlátozottak vagy szünetelők.

¹² Bv. tv. 138. § (1)-(3) bekezdés

Összegzés, megállapítások, javaslatok

Tanulmányomban megpróbáltam rövid áttekintést adni a bv. szervezetről és feladatairól, ennek keretében rávilágítottam a rendészethez való viszonyára is a tárgykörben véleményt formáló egyes kutatók álláspontjának ismertetése mellett. Általánosságban ismertettem hazánk honvédelmi rendszerét, valamint a védelmi igazgatás szervezeti és feladatstruktúráját, azok elemeit. Ezt követően bemutattam a bv. szervezet e rendszerben elfoglalt helyét és szerepét a felkészülési, tervezési, illetve az együttműködési és közreműködési tevékenységén, valamint annak szabályozásán keresztül.

Ezek alapján az ismertetett témakör összefoglalásaként több, releváns megállapítást célszerű megjelölni a következők szerint:

- A bv. szervezet védelmi szakfeladatának (mint kapcsolt szakfeladat) megfelelő ellátása egyfajta ismeretbeli követelményre vonatkozó kettősséget hordoz magában. A védelmi szakfeladatokat a védelmi szakterület és a büntetés-végrehajtási szakmai tevékenység szabályozása ismeretében, valamint a bv. szervezet jogszabályok által meghatározott alapeladatai, és azok ellátásának veszélyeztetése nélkül kell tudni minden esetben végrehajtani.
- A honvédelem és a védelmi igazgatás – az első részben kifejtett jellemzés alapján bizonyítottan – komplex rendszert alkot, amelyre figyelemmel kell lenni a védelmi felkészülési, tervezési szakaszban, valamint a konkrét feladatok ellátása során is.
- Különleges jogrendben és az azt közvetlenül megelőző időszakokban, valamint katasztrófa bekövetkezése esetén a személyi és fogvatartotti állomány védelmi igazgatási feladatokban való részvételi lehetősége kapcsán elmondható, hogy – a rendkívüli helyzet minőségétől függetlenül – a jogszabályban meghatározott speciális hatáskörből adódó különös szabályok szerinti alaptevékenységből fakadó feladatellátás végrehajtását a közreműködés nem nehezítheti, és nem akadályozhatja. Ez alapján a közreműködési feladatok – akár bv. szervezeten belüli, akár bv. szervezeten kívüli – ellátása során ennek megvalósulására a bv. szervezet figyelmet fordít.
- Speciális hatásköréből eredő alapeladatainak elsődlegessége miatt a bv. szervezet különleges jogrendben, az azt közvetlenül megelőző helyzetek során és katasztrófa bekövetkezése esetén, elsődleges beavatkozásként – a bv. szerv vagyonának, a személyi és fogvatartotti állomány életének és testi épségének védelmére vonatkozóan – a bv. szervezetet közvetlenül veszélyeztető események felszámolásában, következményeinek elhárításában vesz részt. Az ilyen eseteken túli, bv. szervezeten kívüli védelmi tevékenységben, felszámolásban való szerepe a speciális hatáskörének és alapeladatainak veszélyeztetése nélküli közreműködésben valósul meg.

- A felkészülési, tervezési és védelemben való közreműködési tevékenység vizsgálata alapján megállapítható, hogy a bv. szervezet – az alaptevékenysége ellátása mellett – kiemelt feladatának tekinti a védelmi igazgatási feladatainak ellátásában és természeti katasztrófák elleni védekezésben, illetve az azt követő helyreállításban történő részvételt, továbbá a védelmi igazgatás rendszerének zavartalan működése érdekében meghatározott kötelezettségeinek teljesítését.

Mindezen megállapításokkal összefüggően, a védelmi feladatok ellátásának további elősegítése érdekében a következőket javaslom:

- Az eddigiekhez hasonlóan, a továbbiakban is gondoskodni a védelmi igazgatásban résztvevő szervezetekkel történő együttműködés színvonalának megőrzéséről.
- A bv. szervezet védelmi igazgatás komplex rendszeréhez igazodó, jelenleg is biztosított felkészülési és tervezési gyakorlatának, a feladatellátás színvonalának, továbbá a védelmi igazgatással összefüggő esetleges változások adaptálására irányuló tevékenységek elősegítésének fenntartását.
- Megfontolás tárgyává tenni a bv. szervezet HIKOM-ban való rendszeres képviseletét, tekintettel arra, hogy a vonatkozó szabályzóban a bv. szervezet, mint rendvédelmi szerv részére is több honvédelemmel összefüggő feladat került meghatározásra, továbbá speciális honvédelmi feladatként jelentkezhet a fegyveres összeütközések időszakában a Magyar Honvédség, valamint a szövetséges fegyveres erők által elfogott személyek őrzése.
- A védelmi feladatok jövőbeni ellátása is a bv. szakmai szempontokra, követelményekre és az azokkal való összefüggésekre irányuló figyelemmel történjen.
- A fogvatartott személyek személyes honvédelmi kötelezettségeivel kapcsolatos kérdéskörének – elsődlegesen jogi, honvédelmi és polgári védelmi szakmai szempontból történő – további vizsgálatát, kutatását, valamint az ezzel összefüggő jogharmonizáció megfontolását.

Felhasznált irodalom

- 1/2016. (IV. 15.) BvOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- 1/2016. (IV. 29.) KKB határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság ügyrendjének és a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ ügyrendjének elfogadásáról
- 2/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről
- 3/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenléthe helyezéseinek, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről
- III. Genfi Egyezmény – A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozóan Genfben, 1949. augusztus 12-én kelt egyezmény
- 16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírásig helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól
- 21/1997. (VII. 8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról
- 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről
- 43/2014. (VIII. 19.) EMMI rendelet az egészségügyi intézmények egészségügyi válsághelyzeti terveinek tartalmi követelményeiről, valamint egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság és védelempolitikájának alapelveiről
- 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről
- 167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 1061/2014. (II. 18.) Korm. határozat a védelmi igazgatás tervrendszerének bevezetéséről
- 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 1525/2013. (VIII. 12.) Korm. határozat a Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoport létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 1824/2015. (XI. 19.) Korm. határozat a terrorizmus elleni küzdelem feladatainak egységes végrehajtási rendjéről
1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról. A büntetés-végrehajtási szervezet honvédelmi intézkedési terve
- A büntetés-végrehajtási szervezet veszély-elhárítási feladatterve
- Baán Mihály – Bors István – Hári László – Csiffáry Tamás – Kocsis Lajos – Szentes László (2014): Magyarország védelmi igazgatása a közigazgatás új környezetében. Szerkesztette: László Szentes. Budapest: Zrínyi Kiadó
- Balla Zoltán (2017): A rendészet alapjai és egyes ágazatai. Budapest: Dialóg Campus Kiadó
- Finszter Géza (2018): Rendészettan. Budapest: Dialóg Campus Kiadó

- Gazdag Ferenc – Remek Éva (2018): A biztonsági tanulmányok alapjai. Budapest: Dialóg Campus Kiadó
- Hornycsek Júlia – Kádár Pál – Keszely László – Lakatos László – Muhoray Árpád – Petruska Ferenc (2019): A védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései. Szerk.: Hornycsek Júlia Budapest: Dialóg Campus Kiadó
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- Muhoray Árpád (2016): Katasztrófaregelőzés I. Budapest: NKE Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Pallo József (2007): „Gondolatok a rendészet fogalmi és alkalmazási kérdéseiről.” in Börtönügyi Szemle Budapest, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 26. évfolyam 2. szám: 33-40.
- Szalai Tímea (2014., Szerk.): A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2013. évi évkönyve. Budapest: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
- Vókó György (2014): A magyar büntetés-végrehajtási jog. Budapest: Dialóg Campus Kiadó

Ára: 750 Ft